Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2024/7056

4.12.2024

Uznesenie Európskeho výboru regiónov – Stav regiónov a miest v EÚ a politické usmernenia Európskej komisie na roky 2024 – 2029

(C/2024/7056)

SO ZRETEĽOM NA:

— výročnú správu EÚ o stave regiónov a miest za rok 2024, ktorá politickým činiteľom s rozhodovacou právomocou na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni poskytuje faktické údaje a kľúčové odporúčania týkajúce sa najnaliehavejších výziev, ktoré sa budú riešiť počas legislatívneho obdobia EÚ 2024 – 2029,

— vyhlásenie z Monsu prijaté na 10. európskom summite regiónov a miest 19. marca 2024 – „Regióny a mestá majú moc zabezpečiť silnejšiu, spravodlivejšiu a odolnejšiu budúcnosť pre Európu“,

— výsledky volieb do Európskeho parlamentu, ktoré sa uskutočnili 6. až 9. júna 2024,

— strategický program na rok 2024, ktorý Európska rada prijala 27. júna 2024,

— politické usmernenia na roky 2024 – 2029, ktoré 18. júla 2024 predstavila zvolená predsedníčka Európskej komisie,

— obnovený protokol o spolupráci medzi Európskou komisiou a Európskym výborom regiónov zo 4. apríla 2024, a najmä na jeho článok 3, v ktorom sa stanovuje, že VR prispieva vypracovaním uznesenia o svojich kľúčových postojoch k pracovnému programu Komisie na ďalší rok,

KEĎŽE vo výročnej správe EÚ o stave regiónov a miest za rok 2024 sa zdôrazňujú tieto kľúčové prvky:

— 1. dôvera občanov v regionálne a miestne samosprávy dosiahla v roku 2024 najvyššiu úroveň, a to 60 %, čo je najviac spomedzi všetkých úrovní verejnej správy;

— 2. regióny a mestá sú zodpovedné za vykonávanie až 70 % právnych predpisov EÚ, realizujú 50 % verejných investícií a 30 % verejných výdavkov; zároveň vykonávajú až 70 % opatrení na zmiernenie zmeny klímy a 90 % opatrení na adaptáciu na zmenu klímy;

— 3. vplyv zmeny klímy bude asymetrický, pričom náklady na adaptáciu na zmenu klímy sa zvýšia na 120 miliárd EUR v prípade zvýšenia teploty o 2 °C a na 200 miliárd EUR ročne v prípade zvýšenia teploty o 3 – 4 °C; 70 % obyvateľov EÚ trpí sezónnym nedostatkom vody a 30 % žije v oblastiach, kde je tento nedostatok trvalý;

— 4. vykonávanie Európskej zelenej dohody si vyžiada dodatočné investície vo výške 130 miliárd EUR ročne na ochranu životného prostredia a 350 miliárd EUR ročne na dosiahnutie 55 % zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030; regióny s energeticky náročnými priemyselnými odvetviami si budú vyžadovať obrovské investície na zníženie emisií skleníkových plynov z ťažkého priemyslu, ktoré predstavujú 45 % celkových emisií, a na zníženie nákladov na energiu;

— 5. ako sa zdôrazňuje v Draghiho správe s názvom *Budúcnosť európskej konkurencieschopnosti*, na dosiahnutie konkurencieschopného priemyslu a vytvorenie kvalitných pracovných miest budú potrebné inovačné investície (vrátane investícií do verejných služieb, ako sú vzdelávanie, zdravotníctvo, bývanie a sociálne služby), ako aj inštitucionálne reformy;

— 6. demografické zmeny ohrozujú odolnosť sociálno-ekonomickej štruktúry EÚ, pričom európske regióny očakávajú, že v roku 2040 bude v porovnaní s rokom 2023 o 17 miliónov ľudí v produktívnom veku menej, pričom prilákanie a udržanie talentov je pre mnohé regióny čoraz náročnejšie;

— 7. vidiecke oblasti obzvlášť trpia v dôsledku skutočnosti, že počet vidieckeho obyvateľstva sa každoročne znižuje približne o 1 milión ľudí a každý deň zaniká 800 poľnohospodárskych podnikov, čo vedie k opúšťaniu pôdy a vyššiemu riziku požiarov;

— 8. politika súdržnosti je hlavnou investičnou politikou EÚ, pričom na ňu pripadá 13 % celkových verejných investícií v EÚ; cieľom súčasných programov je vyčleniť takmer 378 miliárd EUR na investície v rôznych odvetviach vrátane podpory podnikania, tvorby pracovných miest a zlepšenia energetickej efektívnosti, pričom sa má vytvoriť 1,3 milióna pracovných miest a HDP EÚ sa má zvýšiť o 0,5 %.

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV (VR),

Udržateľná prosperita a konkurencieschopnosť Európy

1. súhlasí s tým, že zlepšenie tvorby právnych predpisov má zásadný význam pre zvýšenie konkurencieschopnosti a prosperity našej Únie; zdôrazňuje, že aktívna subsidiarita a plné zapojenie miestnych a regionálnych samospráv predstavujú potrebné demokratické zastúpenie a poskytujú skúsenosti na zlepšenie regulačného rámca EÚ;

2. podporuje návrhy uvedené v Draghiho správe s názvom *Budúcnosť európskej konkurencieschopnosti* na inteligentné a aktívne uplatňovanie zásady subsidiarity, čo znamená znížiť regulačné zaťaženie podnikov v EÚ a verejných orgánov v niektorých oblastiach a v iných posilniť riadenie na úrovni EÚ. Z toho vyplýva aj potreba posilniť administratívne kapacity na národnej, regionálnej a miestnej úrovni;

3. sa domnieva, že v záujme primeranej aktívnej subsidiarity by sa mal vplyv na územia, na ktoré sa vzťahuje článok 174 ZFEÚ, systematicky posudzovať pri analýze právnych predpisov Európskej únie ako súčasť posudzovania územného vplyvu;

4. žiada, aby nová Medziinštitucionálna dohoda o zjednodušení a lepšej tvorbe práva v takých citlivých oblastiach, ako je SPP, zohľadňovala viacúrovňovú povahu regulačného procesu a riadenia EÚ; žiada o aktívnu účasť na rokovaniach o novej dohode a na jej vykonávaní;

5. vyzýva na podstatné zlepšenie podmienok podnikania v EÚ; kontroly konkurencieschopnosti a testy vplyvu na MSP by mohli prispieť k zníženiu regulačného zaťaženia MSP;

6. sa domnieva, že regióny by mali zohrávať dôležitejšiu úlohu pri vykonávaní politík EÚ v oblasti digitálnej transformácie. Regionálnym samosprávam by sa mal poskytnúť lepší prístup k rozhodovacím procesom v projektoch digitálnej infraštruktúry, čo im umožní prispôsobiť politiky miestnym potrebám a zabezpečiť spravodlivú digitálnu transformáciu v mestských a vo vidieckych oblastiach;

7. dôrazne podporuje cieľ zvýšiť investície na financovanie zelenej a digitálnej transformácie a riešiť následné potreby trhu práce a zručností; domnieva sa, že je potrebné lepšie využívanie súkromných zdrojov;

8. upozorňuje, že je dôležité zachovať ambície Európskej zelenej dohody, a zdôrazňuje, že to musí ísť ruka v ruke so zvýšením hospodárskej konkurencieschopnosti; podporuje urýchlenie prechodu na čistú, spoľahlivú a cenovo dostupnú energiu, a to aj prostredníctvom zriadenia regionálnych a miestnych jednotných kontaktných miest na pomoc domácnostiam, poľnohospodárskym a chovateľským podnikom a MSP pri transformácii. Okrem toho by regionálne samosprávy mali mať väčšiu rozhodovaciu kapacitu a prístup k priamemu financovaniu projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, čím by sa zabezpečilo ich prispôsobenie špecifickým územným potrebám na miestnej úrovni. Flexibilný regulačný rámec by ešte viac posilnil postavenie regiónov, pokiaľ ide o riadenie zelenej transformácie;

9. pripomína vedúcim predstaviteľom EÚ, že regióny a mestá môžu prosperovať len v rámci dobre fungujúceho jednotného trhu, ktorý prostredníctvom spravodlivej hospodárskej súťaže umožňuje inovácie, a to závisí aj od úplnej slobody pohybu bez vnútorných hraníc v rámci schengenského priestoru; nabáda novú Európsku komisiu, aby vychádzala z nedávnych správ Enrica Lettu a Maria Draghiho a navrhla opatrenia, ktoré prehĺbia jednotný trh, a tým spravodlivo posilnia konkurencieschopnosť EÚ v oblasti zelenej a digitálnej transformácie pre všetky regióny EÚ;

10. poukazuje na to, že podpora cezhraničného pohybu, služieb a infraštruktúrnych projektov na jednotnom trhu je základom rastu a konkurencieschopnosti, z čoho vyplýva aj potreba zvýšiť v budúcnosti rozpočet na Európsku územnú spoluprácu. Prioritou by malo byť najmä dokončenie základných koridorov a projektov TEN-T, ktoré sú rozhodujúce pre hospodársky rozvoj regiónov a dosiahnutie zelenej transformácie;

11. víta avizovaný akt o obehovom hospodárstve, ktorého cieľom je vytvoriť dopyt po druhotných kritických surovinách a jednotný trh pre odpad; vyzýva regióny a mestá, aby sa plne zapojili, najmä prostredníctvom verejného obstarávania a svojej úlohy v oblasti znižovania množstva odpadu, odpadového hospodárstva, posilňovania postavenia miestnych podnikov a podpory zmeny správania;

12. vyzýva na urýchlené dobudovanie európskej zdravotnej únie, ktorá by podporovala cezhraničnú spoluprácu v oblasti zdravotnej starostlivosti; opätovne vyzýva na vykonávanie záťažových testov systémov zdravotníctva vrátane vypracovania plánu pripravenosti a prevencie pre cezhraničné regióny;

13. vyzýva na vytvorenie plne integrovanej a prepojenej európskej energetickej únie s cieľom posilniť prístup EÚ k čistej, spoľahlivej a cenovo dostupnej energii, znížiť spotrebu energie, lepšie reagovať na miestne potreby a zabezpečiť dostupné ceny pre občanov a podniky;

14. zdôrazňuje potrebu uľahčiť zavádzanie a rast cezhraničných verejných služieb v kľúčových oblastiach, ako sú interoperabilita a služby v oblasti elektronických dokumentov, ako aj medziregionálna spolupráca, referenčné učenie a výmena údajov pre elektronickú verejnú správu;

15. podporuje zameranie Európskej komisie na bezpečnú a dôveryhodnú umelú inteligenciu založenú na jasnom rámci etických požiadaviek a vyzýva, aby sa mestá a regióny plne zapojili do jej uplatňovania; zdôrazňuje potrebu riešiť dôsledky možných rozdielov vo využívaní umelej inteligencie;

Európska obrana a bezpečnosť

16. podporuje vytvorenie jednotného európskeho trhu s obrannými výrobkami a službami, keďže obranný priemysel zohráva významnú úlohu v hospodárskom rozvoji určitých európskych regiónov;

17. poukazuje na to, že odolná dopravná infraštruktúra má zásadný význam pre bezpečnosť a obranu; vyzýva na prijatie silného politického a finančného záväzku odstrániť chýbajúce cezhraničné spojenia na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni, aby sa zároveň umožnilo dvojaké využívanie transeurópskej dopravnej siete (TEN-T) na civilné a vojenské účely;

18. podporuje návrh európskej stratégie vnútornej bezpečnosti; zdôrazňuje, že regióny a mestá sú kľúčovými aktérmi, ktorí prepájajú právne predpisy EÚ s miestnymi a vnútroštátnymi bezpečnostnými politikami vrátane opatrení na boj proti organizovanému zločinu, obchodovaniu s drogami a ľuďmi a iným bezpečnostným hrozbám;

Podpora ľudí, posilnenie nášho sociálno-ekonomického modelu

19. sa domnieva, že posilnená a zlepšená politika súdržnosti po roku 2027, ktorá bude k dispozícii všetkým regiónom, je kľúčovým prvkom na pomoc európskym mestám a regiónom pri zvládaní zelenej, digitálnej a demografickej transformácie, pri ktorej sa na nikoho nezabudne a ktorá zabezpečí konkurencieschopnosť EÚ;

20. vyzýva na jednoduchšiu, cielenejšiu a viditeľnejšiu politiku súdržnosti a dôrazne odmieta akékoľvek pokusy o jej centralizáciu. Účasť miestnych a regionálnych samospráv na tvorbe a vykonávaní politiky je nevyhnutná na dosiahnutie cieľov sociálnej, hospodárskej a územnej súdržnosti. Politika súdržnosti po roku 2027 sa preto musí riadiť zavedenými zásadami zdieľaného riadenia, viacúrovňového riadenia, partnerstva a prístupu orientovaného na regionálne, resp. miestne potreby;

21. žiada, aby sa ciele Fondu na spravodlivú transformáciu ďalej sledovali v budúcej politike súdržnosti v rámci VFR po roku 2027; konštatuje, že úspešná spravodlivá transformácia si vyžaduje prístup zohľadňujúci územný rozmer založený na partnerstve, s náležitým ohľadom na regionálne priemyselné ekosystémy;

22. zdôrazňuje význam automobilového priemyslu pre hospodárstvo EÚ, keďže poskytuje zamestnanie 13,8 miliónu Európanov a tvorí 7 % HDP EÚ, a vyzýva na vypracovanie komplexnej stratégie pre spravodlivú a udržateľnú transformáciu regiónov s automobilovým priemyslom, ako aj uhoľných regiónov či regiónov závislých od iných energeticky náročných odvetví, ktoré budú naďalej potrebovať podporu EÚ na dosiahnutie svojej transformácie; konštatuje, že rôzne výzvy v oblasti výroby a trhu by mohli európskym výrobcom automobilov sťažiť dosiahnutie prísnejších cieľových hodnôt emisií CO_2 pre ich vozové parky, ktoré majú nadobudnúť účinnosť v roku 2026, a nalieha na Európsku komisiu, aby zvážila postupnejší prístup a skoršie preskúmanie príslušných právnych predpisov, a to ešte v roku 2025, v snahe poskytnúť európskym výrobcom automobilov dostatok času na prispôsobenie; zároveň zdôrazňuje význam udržateľnej dopravnej infraštruktúry a zasadzuje sa za posilnenie mobility šetrnej ku klíme vo všeobecnosti;

23. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy často poskytujú kľúčové služby v oblasti mobility a dopravy, ktoré spájajú všetky územia, zabezpečujú rovnaký prístup mestských, okrajových a vidieckych oblastí na jednotný trh a ponúkajú cenovo dostupné a udržateľné riešenia mobility;

24. zdôrazňuje, že odvetvie cestovného ruchu je v Európskej únii významnou hospodárskou činnosťou, predstavuje 10 % jej HDP a má významný vplyv na hospodársky rast, zamestnanosť a sociálny rozvoj. Cestovný ruch musí prejsť na udržateľnosť, čo si vyžaduje podpornú stratégiu Európskej únie;

25. berie na vedomie obnovený politický záväzok k Európskemu pilieru sociálnych práv a podpore rovnosti, ako aj prísľuby riešiť energetickú efektívnosť a cenovú dostupnosť bývania prostredníctvom akčného plánu pre prijateľné ceny energie a navrhovaného európskeho investičného plánu pre dostupné a udržateľné bývanie;

26. zdôrazňuje, že demografickú zmenu, vyľudňovanie, preľudňovanie, starnutie obyvateľstva a únik mozgov je potrebné riešiť prostredníctvom súboru verejných politík na podporu tzv. práva zotrvať, a to udržiavaním talentov a prilákaním kvalifikovanej pracovnej sily; podporuje iniciatívy na zlepšenie možností legálnej migrácie ako jednu z reakcií na potreby zručností miestnych komunít; vyzýva na podrobné a komplexné stratégie a primerané zdroje na začlenenie migrantov a ich integráciu do európskych spoločností;

27. vyzýva na zvýšenú podporu rozvoja digitálnych zručností občanov a finančnú podporu miest a regiónov na digitalizáciu verejných služieb s cieľom zachovať rovnaký prístup občanov k novým nástrojom hospodárskeho rozvoja a sociálneho začlenenia;

28. žiada, aby sa v prospech cenovo dostupného a udržateľného bývania zjednodušili administratívne postupy na získanie pomoci EÚ na energetickú obnovu;

Udržanie kvality života: potravinová bezpečnosť, voda a príroda

29. poukazuje na to, že mestá a regióny sú kľúčovými partnermi pri podpore zdravých a udržateľných potravinových systémov, a opätovne vyzýva na bezodkladné zverejnenie rámcového zákona o udržateľných potravinových systémoch;

30. víta záväzok podporovať rodinné poľnohospodárske podniky a medzigeneračnú výmenu, odmeňovať poľnohospodárov za ochranu biodiverzity a prírodných ekosystémov, posilňovať ich konkurencieschopnosť a chrániť ich pred nekalými obchodnými praktikami. Spravodlivé príjmy pre poľnohospodárov sú nevyhnutné na spomalenie vyľudňovania vidieka a opúšťania pôdy a na zabezpečenie dynamických a atraktívnych vidieckych oblastí, ako aj dosiahnutie cieľov Agendy 2030. Mimoriadnu pozornosť treba venovať poľnohospodárskym regiónom, ktoré musia reagovať na špecifické problémy v dôsledku nedostatku vody a zmeny klímy, pričom treba poskytovať osobitnú podporu výskumu plodín odolných voči suchu a účinných zavlažovacích technológií;

31. sa domnieva, že v budúcom finančnom rámci nadchádzajúcej reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky by sa mali zvýšiť rozpočty poľnohospodárskych fondov EPZF a EPFRV. Bolo by tiež potrebné odstrániť sociálnu podmienenosť z pomoci SPP, znížiť a zjednodušiť posilnenú podmienenosť pomoci týkajúcu sa noriem dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu pôdy (GAEC) a zrušiť ekoschémy, ktoré predstavujú 23 % prostriedkov prvého piliera SPP, a začleniť túto sumu do priamej pomoci bez ďalších požiadaviek na jej získanie;

32. žiada, aby regióny zohrávali väčšiu úlohu pri riadení budúcej spoločnej poľnohospodárskej politiky v súlade so špecifickými územnými a odvetvovými charakteristikami s cieľom priniesť politiku a podporu prispôsobenú konkrétnym územiam;

33. odporúča využiť avizovaný Pakt o rybárstve a oceánoch na zlepšenie vykonávania spoločnej rybárskej politiky a na posilnenie zapájania regiónov do ochrany a riadenia morských zdrojov, rybolovu a akvakultúry;

34. zdôrazňuje úlohu modrého hospodárstva pri riešení výziev súvisiacich so zmenou klímy, dekarbonizáciou a konkurencieschopnosťou a víta zámer Európskej komisie vypracovať námornú priemyselnú stratégiu a stratégiu EÚ v oblasti prístavov;

35. víta oznámenú európsku stratégiu pre odolnosť v oblasti vody a vyzýva na zvýšenie podpory pre regióny a mestá pri riešení problému nedostatku vody a zabezpečenia jej dostupnosti, pri vyrovnávaní sa s ničivými povodňami a pri obnove prirodzených vodných cyklov v súlade s miestnymi geografickými, klimatickými a sociálno-ekonomickými podmienkami;

36. žiada, aby sa do budúcej politiky súdržnosti začlenil prehľad zraniteľnosti, pretože regióny majú asymetrické potreby, pokiaľ ide o adaptáciu na vplyv zmeny klímy na prírodné a stavebné bohatstvo, hospodárske činnosti, zdravie občanov a spoločenský život, ako je to v prípade regiónov závažne a trvalo znevýhodnených prírodnými alebo demografickými podmienkami podľa článku 174 ZFEÚ;

Ochrana našej demokracie, presadzovanie našich hodnôt

37. vyjadruje svoju podporu úsiliu o dosiahnutie rovnosti pre všetkých a ponúka svoj príspevok k novej stratégii pre rodovú rovnosť; opätovne zdôrazňuje svoj záväzok ďalej podporovať európsku demokraciu na najnižšej úrovni, a to aj prostredníctvom zapojenia mladých ľudí; vyzýva na užšiu spoluprácu s Európskou komisiou pri organizovaní dialógov s občanmi na miestnej úrovni, a to aj prostredníctvom Európskej siete predstaviteľov regionálnych a miestnych samospráv a programu Mladí volení politici a mladé volené političky;

38. zdôrazňuje kľúčovú úlohu, ktorú zohrávajú regióny a mestá pri presadzovaní a monitorovaní právneho štátu ako hlavného piliera miestnej a národnej demokracie, na ktorej je založená Európska únia, a záruky stability členských štátov a rovnosti občanov Európskej únie;

39. žiada, aby boli úzko zapojené do navrhovaného európskeho štítu na obranu demokracie, keďže regióny a mestá môžu prispieť k odhaľovaniu dezinformácií a manipulácie s informáciami a aktívne im čeliť;

Globálna Európa

40. zdôrazňuje svoju neochvejnú podporu Ukrajine a jej miestnym a regionálnym samosprávam, najmä prostredníctvom Európskej aliancie miest a regiónov pre obnovu Ukrajiny;

41. zdôrazňuje, že rozšírenie je katalyzátorom reforiem a musí sa aj naďalej zakladať na zásluhách. EÚ musí podporovať regionálnu a miestnu úroveň verejnej správy pri posilňovaní demokracie, právneho štátu, dodržiavania ľudských práv, decentralizácie a boja proti korupcii, a to aj prostredníctvom zmiešaných poradných výborov a pracovných skupín VR; žiada, aby EÚ vyčlenila primerané zdroje na prípravu krajín zapojených do procesu rozširovania na potrebné reformy smerujúce k pristúpeniu k EÚ, pričom by sa mala zamerať najmä na budovanie kapacít a vzájomné vzdelávanie miestnych a regionálnych samospráv;

42. zdôrazňuje, že je potrebné posilniť územný rozmer európsko-stredomorskej spolupráce, a to aj prostredníctvom Európsko-stredomorského zhromaždenia regionálnych a miestnych samospráv (ARLEM);

43. aj naďalej bude podporovať globálnu úlohu regiónov a miest v politikách v oblasti klímy a biodiverzity prostredníctvom opatrení diplomacie v oblasti klímy na nižšej ako vnútroštátnej úrovni a v príslušných orgánoch a rámcoch OSN;

Spoločné plnenie cieľov a príprava Únie na budúcnosť

44. zdôrazňuje, že je potrebné prispôsobiť riadiace štruktúry a procesy EÚ, aby bola schopná reagovať na budúce výzvy, v neposlednom rade na možné budúce rozširovanie, a zvýšiť konkurencieschopnosť EÚ; je presvedčený, že zmeny zmlúv EÚ sú nevyhnutné, aby bola EÚ pripravená na budúcnosť, a žiada, aby bol plne zapojený do akýchkoľvek budúcich zmien zmlúv EÚ; medzitým sa zaväzuje optimalizovať súčasný rámec s cieľom intenzívnejšie zapájať regióny a mestá do tvorby právnych predpisov EÚ;

45. víta záväzok vytvoriť moderný rozpočet EÚ, ktorý bude založený na zacielenosti prostriedkov, jednoduchosti, vplyve, dodržiavaní zásad právneho štátu a primeraných zdrojoch, a preto žiada Európsku komisiu, aby zohľadnila návrhy regiónov a miest týkajúce sa viacročného finančného rámca po roku 2027; pripomína, že je potrebné, aby rozpočet EÚ podporoval politiky orientované na miestne potreby, a zdôrazňuje, že národné plány musia rešpektovať viacúrovňové riadenie a zásadu partnerstva;

46. preto žiada všetky európske inštitúcie, aby spolupracovali na vytvorení Európskej únie, ktorá bude BLIŽŠIE k svojim občanom, SILNEJŠIA pri zvládaní priemyselnej transformácie a zlepšovaní konkurencieschopnosti EÚ, SÚDRŽNEJŠIA tým, že na nikoho nezabudne, a AMBICIÓZNEJŠIA pri zabezpečovaní toho, aby budúci rozpočet EÚ spĺňal svoj účel.

V Bruseli 9. októbra 2024

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Vasco ALVES CORDEIRO